

BİLGİ NOTU

KONU	RUS HAFİF SANAYİ/TEKSTİL SEKTÖRÜ BİLGİ NOTU
HAZIRLAYAN KURUM	TC MOSKOVA BÜYÜKELÇİLİĞİ TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ
HAZIRLAYAN	MURAT H. ÖZTÜRK MOSKOVA TİCARET MÜŞAVİRİ

TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN DÜNYADAKİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

Günümüzde dünya genelinde hafif sanayi sektörünün temel bileşenleri olarak tekstil, ayakkabı ve dikiş sektörlerini göstermek mümkündür. İstatistiksel olarak bakıldığında, hafif sanayi sektörünün yaklaşık %65-70'ini doğrudan tekstil sanayisi oluşturmaktadır. Bu noktada, **“nihai ürünlerin satışlarından elde edilen gelirin sektör aktörleri arasında giderek artan bir şekilde adaletsiz dağılımı”** meselesi, sektörde önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; kabaca bir tasvirle, yaklaşık 100 yıl önce hafif sanayi “üreticileri” sektörde hasıl olan gelirin yaklaşık %50'sini, yarı-mamul ve aksesuar üreticilerinin ise diğer %25'lik kısmını elde ettiğini gördüğümüzde, günümüzde sektörde oluşan gelirin yaklaşık %60'lık kısmının hazır giyim üretimi ve dağıtım kanalları aracılığıyla oluştuğu söylenebilir. **Bahsedilen dağılımda hammaddenin payı %10'dan daha azdır.**

Ülke ekonomilerinin genel yapıları, tekstil sektörünün ulusal istihdamda ciddi bir önemi haiz olduğunu göstermektedir. Rusya'da hafif sanayinin özü olan tekstil sektörüne yapılan yatırımların geri dönüş/getiri oranları, yine aynı ülkede özellikle otomotiv ve bilgisayar endüstrisine yapılan yatırımların getiri oranlarına kıyasla çok daha hızlı bir şekilde artmaktadır.

Rusya'nın özellikle **hammadde bakımından** -iklim şartları da temel belirleyici olarak göz önüne alındığında- Çin, Tayvan, Kuzey Kore, hatta Orta Asya'ya kıyasla kalite yönünden daha düşük bir noktada olduğu görülmektedir.

Bu kapsamda; bahsi geçen ülkelerin hammadde kalitesi bakımından Rusya'ya göre sahip oldukları üstünlüğün bir sonucu olarak, dünyada **pamuklu kumaş üretiminin** %30'unun Çin'de, %14'ünün Malezya'da, %10'unun Hindistan'da, %7'sinin ise Türkiye'de üretiliyor olması şaşırtıcı değildir. **2017 yılı başı** itibarıyla dünyada toplam pamuklu kumaş üretim miktarı yaklaşık 30 milyar m² olup, Rusya'nın bunun içindeki payı toplamda 1.4 milyar m²'dir.

Hâlihazırda, dünyada en çok kullanılan kumaş türü olarak, pamuk ve sentetik kumaş öne çıkmaktadır. Ayrıca, içeriğinde yoğun oranda doğal elyaf, yapay malzemeler ve viskoz olan **“mixed-karma kumaş”** talebi de ciddi bir artış eğilimindedir. 2017 yılı başı itibarıyla karma kumaş talebi dünyada 35-40 milyar dolara ulaşmış olup, bu talep her yıl yaklaşık %7 bir hızla büyümektedir.

Günümüzde her ne kadar **dokuma üretimi** ciddi bir oranda hammadde üretimine bağlı olsa da, dokuma fabrikalarının bulunduğu yer-lokasyon, hammadde üretiminden daha fazla önem arz etmektedir. Zira lojistik harcamaları yadsınamaz bir önemi haiz durumdadır.

İstatistikler incelendiğinde, aynı mesafede bulunan “ham pamuğun”, yine aynı mesafede bulunan “pamuktan yapılan kumaş”a göre “taşınması” 5-6 kat, bu kumaştan üretilen elbiseye göre taşınması ise 11-12 kat daha ucuzdur. **Bu itibarla, günümüzde dokuma endüstrisi umumiyetle işgücünün daha ucuz olduğu yerlerde yoğunlaşmıştır.**

Bu veriler çerçevesinde bir tekstil işçisinin saatlik maliyeti; **2017 yılı başı** verilerine göre aşağıdaki tabloda gösterilmektedir;

SAATLİK ÜCRET	ÜLKE
Endonezya	0.24 ABD Doları
Pakistan	0.4 USD Doları
Hindistan	0.6 USD Doları
Çin	0.6 USD
ABD	13 (2025 yılına kadar bu rakamın 15 USD’ye ulaşması öngörülmektedir.)
Fransa	14-15
Almanya	21-22
Rusya	1.96

Son olarak, 2017 yılı başlangıç verileri incelendiğinde; genel olarak tekstil sanayisini ihtiva eden “hafif sanayi”nin Çin Halk Cumhuriyeti Milli Geliri içindeki payı yaklaşık olarak %21, Portekiz’de %22, İtalya’da %12, Almanya’da 6 ve ABD’de %4 olarak gerçekleşmiştir.

HAFİF SANAYİ/TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN RUSYA’DAKİ GÖRÜNÜMÜ

Sovyetler Birliği (SSCB) döneminde tekstil sektörünün gelişmiş bir seviyede olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda özellikle ülkenin merkezi bölgelerinde, keten, yün, triko ve pamuk fabrikaları bulunmaktaydı. SSCB hafif sanayi alanında dünyanın önde gelen ülkelerinden biri konumundaydı. Ülke, ayakkabı üretimi alanında dünyada birinci sırada, kumaş üretimi bakımından ise dünyada ikinci sırada bulunuyordu.

SSCB’nin sona ermesi ve Rus ekonomisinin dışa açılmasıyla birlikte, Rus hafif sanayi/tekstil sektörü yoğun rekabete gerekli direnci gösterememiş ve tekstil üretiminde ciddi bir düşüş yaşanmıştır. **Hâlihazırda, Rusya’da hafif sanayi/tekstil alanında çalışan bir işçinin ortalama ücreti yaklaşık 19.000 Ruble civarındadır.**

Rusya’nın iklim şartları, Rusya’da “rekabetçi pamuk” yetiştirilmesi önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Bununla birlikte, ülkenin başta petrol ve doğalgaz olmak üzere çok ciddi doğal kaynaklara sahip olması sonucu, hâlihazırda talebin giderek artmakta olduğu, “yapay/kumaş olmayan” teknik tekstil ürünlerinin üretilmesine yönelik bir anlayışın destek bulmasını sağlamaktadır. Bu alanın gelişmesine, Rusya’nın özellikle petro-kimya sanayisinin katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

2017 yılı başı verileri incelendiğinde Rus hafif sanayisine ilişkin rakamların yekpare bir nitelik göstermediği anlaşılmaktadır. Bütün olarak endüstrinin büyüdüğünü söylemek

mümkündür. Keza Rus makamlarının istatistiklerine göre, 2017 yılı başı itibarıyla bir önceki yıla kıyasla bütçeye giren hafif sanayi sektörü gelirleri bütçenin yaklaşık yüzde 18'ini teşkil etmektedir. Bununla birlikte hafif sanayi kapsamında yer alan ürünlerin ihracatı istenilen seviyede değildir ve elde edilen gelir rakamlarının içinde ihracatın önemli bir payı yoktur.

Esasen, Rus iç pazarı, tekstil ürünlerine talep bakımından tatminkar mahiyettedir. Bununla birlikte, iç pazarda, piyasaya arzın yaklaşık yüzde 60-70'i ithal ürünler kaynaklı olup, bu ürünlerin yaklaşık yarısı taklit/imitasyondur. Taklit ürünlerin genel olarak başta Polonya olmak üzere Doğu Avrupa ülkelerinden geldiği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Rusya ve Batı ülkeleri arasında başlayan "yaptırım savaşları"ndan sonra, Rus yerli triko üretiminin gözle görülür bir artış eğilimine girdiğini belirtmek gerekmektedir.

2017 yılı itibarıyla Rusya'da temel tekstil ürünleri üretimini ve bunun 2016 verileri ile mukayeselerini yansıtan tablo aşağıda yer almaktadır;

Ürün /Miktar	Üretim 2017	2017/2016 (%)
Pamuk dikiş ipliği (Milyon bobin)	156	+%8,9
Sentetik dikiş ipliği (milyon bobin)	73,1	+%10,7
Kumaşlar , Milyon m2	5957	+%10,2
- ipek, bin m2	158	+%0,9
- yün, bin m2	8712	+%11,5
- koton,	23,1	+%1,4
- pamuk	704	+%55,1
- sentetik ve suni iplikten	312	+%24,9
- hidrofil pamuktan	477	-%4,1
- dokunmamış mensucat	4315	+%11,9
Polivinil klorürle kaplanmış kumaşlar, Milyon m2	43,7	+%17,8
Suni kürk, Milyon Ruble	768	+%6,1
Yatak çarşafı, Milyon ad.	57,8	-%3,4
Battaniye, bin ad.	5356	+%5,4
Halı ve yer kaplamaları, Milyon m2	20,4	+%8,2

Yukarıda ifade edilen bilgiler çerçevesinde Rus hafif sanayi/tekstil sektörünün mevcut durumu aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

1. Rus hafif sanayisi bugün özellikle ucuz iş gücü kullanan ve piyasaya düşük kaliteli mal arz eden Asya ülkelerine kıyasla özellikle fiyat bakımından ciddi bir rekabet sorunu yaşamaktadır.
2. Rus üreticileri işletmelerinin modernizasyonu ve geliştirilmesi konusunda sermaye sıkıntılarıyla karşı karşıya olduğu söylenebilir.
3. Rus kumaş kalitesi özellikle Asya ülkelerine kıyasla çok daha yüksek seviyededir ancak zikredildiği üzere rekabet gücü zayıftır.

4. Rus hafif sanayi pazarının sadece %30'unu Rus yerli ürünleri oluşturmaktadır. Dahası, tam rakamı verebilmek özellikle "*gri ithalat*" sebebiyle tam olarak mümkün değildir.
5. Rus ekonomisine hafif sanayiden enjekte edilen gelirlerin, hafif sanayinin gerçekten büyüme eğiliminde olmasından mı ya da fiyatlardaki artışlardan mı kaynaklandığı hususu tam olarak netleştirilememektedir.
6. Her ne kadar yukarıda sektörün büyüdüğüne yönelik müspet kabul edilebilecek istatistikler olsa da, Rus hafif sanayisinin arzu edilen durumda olmadığını, Rus pazarında ciddi miktarda Güneydoğu Asya menşeli ürünler olduğunu, bu ürünlerin de "*gri ithalat*" yoluyla ülkeye giriş yaptığını söylemek mümkündür.
7. Rus hafif sanayisinin diğer Rus ürünlerine kıyasla görece rekabet gücü en yüksek olan ürün, devlet tarafından desteklenmekte olan "**iş giysisi/tulum**"dur.
8. Müşteriler ve tedarikçiler arasında yapılan karşılıklı ödemelerde yaşanmakta olan sorunlardan dolayı, genel olarak sektörde borçlanma oranı artış eğilimindedir.

RUS HÜKÜMETİNİN TEKSTİL POLİTİKASI

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Sayın Vladimir Putin, Rus tekstil sektörünün önemli aktörleriyle Ryazan şehrinde Ağustos ayında bir araya geldiği toplantıda, Rus tekstil sektörünün en önemli sorunları olarak; kaçakçılık ve imitasyonu göstermiştir. Sayın Putin'e göre, sahte ürünler hem tekstil sanayine hem de insan sağlığına zarar vermektedir. Ayrıca, 2017 yılında tekstil sanayi üretiminin %6 oranında artış olduğunu belirten Sayın Putin, sektörde istihdam edilecek gerekli işgücünün yetiştirilmesinin de Rusya'nın odaklanması gereken konulardan birisi olduğunu vurgulamıştır.

Tarihsel olarak bakıldığında, **2008 yılı ortalarına** kadar Rusya'da tekstil üretimine ilişkin rakamlar ciddi bir düşüş eğilimi yansıtmaktaydı. Bu noktada sektörün sosyal yönünü de göz önüne alan Rus Hükümeti, Rus yerel tekstil sanayisinin geliştirilmesine yönelik teşvik programlarını hayata geçirme kararı almıştır. Bu doğrultuda, tekstil sektöründe atılacak adımlara zemin kazandırmak üzere Milli Tekstil Stratejisi hazırlanmış ve Strateji kapsamında ortaya konulan hedefler için 2020 yılı son tarih olarak saptanmıştır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi Rusya'da da tekstil üretimine yönelik talep, tüketicilerin alım gücüyle çok ciddi bağlantı içindedir. Rusya'da özellikle 2014 yılı itibarıyla petrol fiyatlarındaki düşüş ve bir takım uluslararası gelişmelerin de etkisiyle ciddi bir ekonomik darboğaz yaşanmış, 2017 yılı itibarıyla Rus ekonomisi toparlanma eğilimine girmiştir.

Bu kapsamda, yukarıda da belirtildiği üzere özellikle 2013 yılından itibaren, Rus Devletinin, hafif sanayiye olan desteğini yoğunlaştırmaya başlamıştır. Destek kapsamındaki alanlar giderek genişleme eğilimindedir. 2017 yılı itibarıyla Rus Hükümetinin hafif sanayi sektörüne verdiği desteklerin tutarı 3 Milyar Rus Rublesi civarındadır. Rus hükümeti tarafından verilen destekler özellikle faaliyet alanları kapsamında finans kuruluşlarından kredi alan Rus hafif sanayi firmalarının, aldıkları kredi masraflarının/faizlerin sübvansede edilmesi temelinde yapılmaktadır.

Diğer taraftan özellikle son dönemde, Devletin hafif sanayi sektöründeki etkinliği finansal destekler sağlanmasının dışında, pazarın şekillenmesine doğrudan müdahaleleri de içeren bir hal almıştır. Bu noktada Devletin, Rus hafif sanayi/tekstil kuruluşlarını **sentetik üretime/sentetik tekstil** yönlendirmeye çalıştığı görülmektedir. Devlet desteklerinin de özellikle bu alanda ağırlık kazanmaktadır. Örneğin, Milli Savunma Bakanlığı ve bazı devlet teşekküllerinin sentetik tekstil ürünlerini piyasada tüketici olarak ciddi oranlarda aldıkları vakidir.

Bu noktada, Rus hafif sanayi/tekstil piyasasında devlet tarafından sağlanan desteklerde öne çıkan ve gelişmesi istenilen temel alanların “ **sentetik kumaş ve teknik tekstil**” olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Yukarıda zikredilen “Milli Tekstil Stratejisi”, özellikle 2020 yılına kadar hayata geçirilmesi gereken faaliyetler ortaya koymuştur. Stratejinin temel odak noktası, iç piyasada tüketici memnuniyetinin sağlanması ve tekstil alanında ithal ikameci bir yapının tesis edilmesidir. Stratejide, Rus hafif sanayisi içinde yerli üretimin payının 2025 yılına kadar %50'ye çıkarılması hedeflenmektedir. Halihazırda bu oran, yukarıdaki belirtildiği üzere %25-30 aralığındadır. Stratejiye göre, 2025'e kadar olan süreçte hafif sanayi alanında gelişime en açık olan ve potansiyel arz eden ürün olarak; ülkede hâlihazırda var olan petro-kimya tesisine dayandırılabilir sentetik elyaf ön plana çıkmaktadır. Bu, natürel tekstil üretiminin geliştirilmesine kıyasla 2,5 kat daha büyük etkiye sahiptir.